

mgr Monika Wachowicz

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych do realizacji zadań wojewódzkich bibliotek pedagogicznych w Polsce

Rozprawa doktorska wykonana pod kierunkiem dr hab. Marioli Antczak, prof. UŁ

Praca została poświęcona problematyce technologii informacyjno-komunikacyjnych, współcześnie wykorzystywanych do realizacji zadań wojewódzkich bibliotek pedagogicznych w Polsce. Inspiracją do podjęcia tematu były zawodowe doświadczenia autorki, która od 15 lat pozostaje pracownikiem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi i postanowiła wykorzystać je w zaprojektowaniu badań naukowych.

Opracowanie wybranych zagadnień, dotyczących działalności bibliotek pedagogicznych, miało na celu zwrócenie uwagi badaczy nauk humanistycznych i społecznych, ale również dyrektorów i kierowników wziętych pod uwagę placówek, na rolę tychże ksiąźnic w zakresie popularyzacji wiedzy na temat technologii informacyjno-komunikacyjnych (dalej TIK) wśród nauczycieli i uczniów oraz wykorzystanie TIK do codziennej pracy zawodowej personelu biblioteki.

W pierwszej części dysertacji uwagę poświęcono zadaniom wojewódzkich bibliotek pedagogicznych, w realizacji których można potencjalnie wykorzystać TIK. Ważną część pracy stanowią rozważania terminologiczne wokół pojęcia „technologie informacyjno-komunikacyjne”. Omówiono naukowe i zaczerpnięte od praktyków definicje oraz nakreślono własną, zgodną z założonymi w pracy problemami i celami badawczymi. Autorka przyjrzała się bliżej sytuacji zawodowej realizatorów zadań wojewódzkich bibliotek pedagogicznych, którymi są zatrudnieni w nich nauczyciele bibliotekarze. W szczególności zainteresowały ją kwestie prawne normujące pracę nauczyciela bibliotekarza, jego kwalifikacje, obowiązki służbowe oraz procedurę rozwoju i awansu zawodowego. Podstawę źródłową badań omówionych w pierwszej części rozprawy doktorskiej stanowiła szeroko rozumiana literatura przedmiotu: polskie piśmiennictwo naukowe, akty prawne, poradniki i opracowania o charakterze praktycznym, prasa fachowa i inne. Do realizacji części teoretycznej wykorzystano metody: bibliograficzną, analizy i krytyki piśmiennictwa oraz badania dokumentów.

W drugiej części pracy autorka omówiła i opracowała wyniki badań sondażowych przeprowadzonych z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety elektronicznej. Został on skierowany do nauczycieli bibliotekarzy zatrudnionych

w wojewódzkich bibliotekach pedagogicznych. W oparciu o przesłane przez nich odpowiedzi wyodrębniono faktyczny katalog zadań, które wojewódzkie biblioteki pedagogiczne realizują z wykorzystaniem TIK. Niemniej istotną rolę odegrała analiza definicji TIK, sformułowanych przez ankietowanych. Ponadto autorka zwróciła szczególną uwagę na stan ilościowy i jakościowy infrastruktury technicznej (sprzętu) znajdującej się w bibliotekach pedagogicznych, ponieważ jej zdaniem stanowi ona ważny czynnik, mający istotne znaczenie w wykorzystaniu technologii do realizacji zadań poszczególnych ksiąźnic. Badanie sondażowe miało wymiar ilościowy, a zebrane wyniki mogą stanowić punkt wyjścia do dalszych badań.

Warto podkreślić, że ograniczenie listy badanych bibliotek jedynie do jednostek szczebla wojewódzkiego zmniejszyło co prawda liczebność populacji badanej, ale skomplikowało procedurę jej wyodrębniania. W oparciu o obecnie dostępną wiedzę niejednokrotnie trudno było stwierdzić, czy konkretna biblioteka pedagogiczna jest ksiąźnicą szczebla wojewódzkiego. Przyczyną tego stanu rzeczy było to, iż po reformie administracyjnej kraju nie wyodrębniono w oparciu o podział terytorialny 16 bibliotek, które zostałyby oficjalnie uznane za jedyne placówki wojewódzkie. Autorka ustaliła, że ankietowani przeważnie byli pracownikami dużych ksiąźnic bądź ich filii.

Największym wkładem badawczym autorki było określenie katalogu wspólnych cech istniejących definicji TIK funkcjonujących w literaturze przedmiotu i w opinii realizatorów zadań bibliotek pedagogicznych oraz opracowanie własnej, uwzględniającej podjętą problematykę badawczą. W pracy wskazano także najbardziej powszechne sposoby wykorzystania technologii do realizacji zadań biblioteki pedagogicznej. Ustalono, że większość zadań wojewódzkich bibliotek pedagogicznych była realizowana przy użyciu TIK. Najczęściej były to zadania, w które zaangażowana była największa liczba pracowników biblioteki. Należały do nich m.in. inspirowanie i promowanie edukacji czytelniczej i medialnej, prowadzenie działalności informacyjnej i bibliograficznej, organizowanie i prowadzenie działalności edukacyjnej i kulturalnej, w szczególności otwartych zajęć edukacyjnych, lekcji bibliotecznych i spotkań autorskich. Ponad połowa badanych stosowała technologie do gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów oraz udzielania wsparcia instrukcyjno-metodycznego bibliotekom szkolnym. Nauczyciele bibliotekarze najczęściej wykorzystywali TIK do działań związanych z komunikacją z czytelnikiem i innymi pracownikami biblioteki, oraz informowaniem o konkursach, wystawach, projektach, eventach, nowych zbiorach w bibliotece. Znaczna większość badanych wykorzystywała TIK do tworzenia zestawień bibliograficznych/informacji

bibliograficznej o zbiorach, tworzenia planów pracy i sprawozdań biblioteki oraz obsługi wypożyczeń i zwrotów.

Ankietowani deklaruje obecność zadowalającej infrastruktury technicznej (sprzętu, oprogramowania, dostępu do Internetu) w swoim miejscu pracy. W razie potrzeby byli gotowi posługiwać się prywatnym sprzętem w celach służbowych.

Ponieważ wcześniej – zgodnie z tym co ustalono podczas analizy stanu badań - w literaturze przedmiotu nie było opracowania poświęconego poruszonym w dysertacji doktorskiej zagadnieniom, pod tym względem zebrane i opracowane dane ilościowe stanowią cenny materiał i ważny wkład w rozwój *Bibliologii i informatologii*, a tym samym (zgodnie z nowym podziałem dyscyplin) w rozwój *Nauk o komunikacji społecznej i mediach*.